

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hídkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előlegbeküldése mellett a szerkesztőséghez czimzandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

július—decemberi folyamára.

Egészévre . . . . . 12 forint.

Félévre . . . . . 6 „

Évfolyamra . . . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Külföldi szemle.

(S.) A nagy politikai kérdések között, melyek az alakuló félben levő bécsi kabinet egész erélyét első föllépésénél már igénybe veendik, legelső sorban áll a német kérdés, a mely egyelőre ugyan csak a schleswig-holsteini hercegség szerény jelmezében lépik fel, de a melynek redői alatt a corolingeek császári koronája is rejtőzik, a hatalom és befolyás minden jelvényeivel együtt.

Nem most vezetjük először lapunk olvasó közönségének becses figyelmét a mindezenre jelentékeny ügyre; sőt régóta mondogatjuk már, hogy e kérdés végmegoldása szoros kapcsolatban áll nem csak Austria hatalmi állásával Németországban, hanem magával a magyar kérdés megoldásával is. Ennek kedvező, vagy kedvezőtlen megoldását függ az, hol lesz ezentúl az austriai kormány sulypontja.

Hogy ez így van, nem csak a történelem közelebbi iránya mutatja, de tanuskodik a mellett a porosz kormány legújabb föllépése is. Tán senki sem figyel oly feszültséggel a bécsi ministerválság lefolyására mint Bismark gróf, és senki sem is igyekszik oly buzgalommal felhasználni azt a hozsádmasságot, a mely ama válságban mutatkozik.

Minél tovább tart az, annál nagyobb bátorsággal lépik fel a porosz premier nem csak az elbei hercegségek, hanem a többi német szövetséges hatalmak ellenében is.

Halbhuber báró magatartása a nevezett hercegségekben arra mutat ugyan, hogy Austria is résen áll, de ezzel még mind ninesenek megelégedve a kisebb német hatalmak, melyeket a Porzország általi elnyelés félelme bánt, s azt kívánják, hogy Austria töltsse be hivatását egészen, mire a berlini kabinet az utat úgy is jóformán megnyitotta.

Bismark ur, benn és kiinn reactionarius politikát követ, s oda törekszik, hogy a népakarat se magában Porzországban, sem a hercegségekben érvényre ne vergődhessek. Nem riad e szerint vissza semmi erőszakos eszköztől sem; és Drzdában ugy, mint magában Berlinben azt hiszik: hogy a mely perczben a vasembernek sikerülend az Augustenburgi herceget Kielből eltávolítani, s a német egységet saját nézeti szerint alakítani, azonnal elérkezendett az egyetemes német alkotmányosság halálórája is.

A németek aggodalma e részben annál nagyobb, minél jobban tudják, hogy III. Napoleon az elbei hercegségek meghallgatását sürgette minden alkalommal, és ha most mégis sikerülne Bismark grófnak a francziák császárat céljainak megnyerni, — a mire mint látszik a porosz ministerelnök ismét lépéseket tesz — akkor azt Németország rovására valami nagyszerű engedmény által kellene kieszközölnie.

A ki Bismark grófnak ellent áll, az a német nép szabadságát menti meg — mondják a Spree, a Rajna és az Odera mellett egyaránt.

A német hazafiak kétségkívül nagy előszeretettel viseltetnek a porosz nemzet iránt; de nem tartják kívánatosnak, hogy Németország Berlinből vegye a német egység ajánlókát; kivált ugy, hogy általa egész Németország bele olvadjon Porzországba.

Mások, különösen Szászországban, attól tartanak, hogy a magyar kérdés megoldásával Austria németországi állását merőben feladandja. A lipcei „Telegraph” ugyanis

arra sarkalja a bécsi kormányt, hogy egyezkedjék ki mielőbb Magyarországgal, és mutassa meg: „hogy a népeivel kibékült birodalom jogait megvédeni képes. Nem általa fogja a békét biztosítani a bécsi kormány, ha Schleswig-Holsteint Porzországnak átengedi; ezzel csak étvágyát ingerelné; és ne feledkezzenek meg Bécsben — mond e lap — hogy tízennégy év előtt a Spree mellett a császári koronát elutasították.”

Méltán fordul e szerint a politikusok figyelmé Gastein felé, megtudandó, ha valjon találkoznak-e az osztrák császár és porosz király ő felségeik egymással, s melyik lesz az, a ki másikkának enged. Bele egyezik-e Austria, hogy Augustenburg hg székvárosából kiutasítsák, és Porzországra a hercegségeket, a keleti tenger e gyöngyét, elcsajátítsa.

Már csak e tekintetből is kívánatos, hogy a ministerválság mielőbb végét érje; különben Roma deliberante Saguntum, az az, Schleswig és azzal tán a béke is — perit.

Politikai ködfátyol-képek.

(S.) Sok szép idő lefolyt már mióta a bécsi ministerválság első hire bejárta a villany-sodrony szálait és a hirlapok hasábjait; — de még nem veszünk észre semmit, a mi a kilátásba helyezett jobb idők közeledését bizonyítaná.

Ugy tetszik előttünk, mintha még mind sötétben tapogatóznának velünk együtt valok is, — mintha igen korán eszméltünk volna, s a mik a hajnal előjeleiként mutatkoztak, azok csak egy későbbi, tán nem is oly igen üde viradat körvonalai volnának.

Látunk ugyan némely képeket elvonulni előttünk; de a melyek majd elfoszlanak, elenyésznek a mint jöttek, majd ismét más-más alakokat vesznek fel; — hanem nem látjuk feljönni a napot, melytől politikai közéletünk némaságra szánt Memnon-szobra megszólalhatna, és nem halljuk a hangot, mely az égő tüskebokorból fölszállván valósággá varázsolná át a pusztában vándorló nép óhajait.

Látunk mi Bach báró csillagát is aláhullani a hatalom egről, észleltük s jóformán éreztük is, midőn Babilonból Assiriába mentünk át; most látjuk hanyatlani Schmerling lovagot is, a ki, mint egy újabbkori Popilius Laenas, órával kezében szabott határidőt, s mindenkiel el akará fogadtatni azt, mit ő mesterműnek mondott, de a melyen végre azok sem ismertek fel mesteri kezeket, a kik azt örömmel fogadták s buzgalommal védelmezték. És várt, várt míg az ő órája is ütött.

Látjuk ugyan, hogy vonul vissza a jog-eljárás gladiatori dandára, mint Xenophon Ázsia belsejéből, mindenütt halottakat, betegeket és kimerülteket hagyván hátra; de azt is vesszük észre, hogy e visszavonulás nem minden ponton történik.

A legitimitas törhetlen phalanxát is látjuk előrelátni s némi tért is foglalni; de hiába keressük a miénket akár az előőrök, akár a had zóme között.

A birodalmi tanács észrevehetőleg siet az 1865-iki költségvetés elintézésével — ideje is, mert pár nap múlva a jelen számadási év hetedik hónapja is lejár.

De nem sietnek az új ministerek helyeik elfoglalásával. Hírelték ugyan, hogy az új kormány legközelebb világ elébe lép, ülésait a birodalmi tanácsban elfoglalandja, és a hivatalos „Wiener Zeitung” július 24-iki számában közléte az új ministerek névsorát; hanem mindez még nem történt meg.

És ha nem tudjuk, kik lesznek az új kormány tagjai, annál kevésbé ismerjük azok programját, sem a Lajthán tül tartományokra, sem a magyar királyságra nézve.

Ha csak a kormánykörök hallgatása forogna fenn, ha csak eszélyes készülődést látnánk magunk előtt, bárha a készülétek az orvoslásra váró sürgős bajokkal szemben tán mégis igen soká tartanak, nem zavarnók az illetők nyugalmát, türelemmel akarván bevárni, míg az új kormány szervezkedik, és pályáját megegyengetvén a kormányzást tetteleg átveszi.

De miután az általános helytállás helyett,

a mely ily esetben természetszerűen indokolva volna, egy helyütt igenis élénk actio mutatkozik, önként fel kell tűnnie azon körülménynek: hogy míg a ministerválság permanens-tiaba látszik helyezve, kormány még nines, tehát megállapított programma sem lehet, mégis egyik főfontosságú ügyben, épp abban, melyet a kormány- és rendszerváltozás okának mondanak, két ellenkező irányban történnek intézkedések.

A Királyhágón tül Magyarországon, az octroyhoz ragaszkodó főkanzellár helyett alkotmányosan gondolkozó államférfi nevezették, a szintén lemondott erdélyi főkanzellár helye azonban sem be nem töltetik, sem a kanzelláriák egyesítése nem jó létre a mint híresztelve vala.

A horvát országgyűlés elnapolása arra mutatott, hogy irányadó körökben nem szándékoznak több oly akadályt összehalmozni, a mely a magyar kérdés rendezését megnehezítené; de ezzel ellenkezőleg állanak az erdélyi dolgok.

Vajha bizonytalanság ködfátyol képei, melyek előttünk elvonulva még mind függőben tartanak, végre-valahára megállapodnának, és megfogható testet, jogos reményeinket kielégítő alakot ölténének!

Lapszemle.

Komoly gondolatok a jelen helyzet felett.

Ezen czim alatt közöl a „Gazetta Transilvaniei” egy cikket Baritiu György, ismert román publicistától, mely így hangzik:

Én ezen három utolsó évből háromszor egy jártam, mint a hellen mondabeli Cassandra, azt mondtam tudóillik: vigyázzatok, mert ő k veszekednek egymással — t. i. a magyarok és a kormány — és ismét ő k békülnek ki, hanem kibékülésök a mi rovásunkra történhetik, mint-hogy nekik csak a szerepeket és szerepjátszókat kell megváltoztatniok, hogy mi egészen kimaradjunk miud a szerepekből, mind a nézőtérrel. A válasz, melyet két ízben kaptam, ez volt: „hazudsz bujtogató”; a mit kaptam harmadikszor, ez: „hazudsz áruló.” Ennél több nem törtéhetett meg velem, hogyha csak nyomomban nem kísért volna a tör, mint kísérték a günyiratok. Ebből legalább én is megtanultam annyit, hogy ne mondjam senkinek a világ: „vigyázz!” Most azonban némelyek, kik mindig másoknak az ujjáival szerették a forró gesztenyét a parázsból kikapartatni, kedvet kaptak, hogy nekem hallgatásomért szemrehányásokat tegyenek. Én azonban teljes joggal követelhetem, hogy emeljük hataim szavokat először azok, a kik egyszer hallgatnom parancsolták, jogom van nekem és másoknak is, hogy kérjük tőlök egy új politikai, s a jelen helyzetnek megfelelő programot, mert ha igaz, hogy a politika azon tudomány, mely megtanítja az embereket a körülményekben alkalmazkodni, akkor azt hiszem, rajtam van a sor, hogy kérdezzem én is: A jelen körülmények közt, mi-ből akarjátok, hogy induljon ki nemzetünk, mint ilyen, hogy ne essék ismét vissza, a hol 1863. vagy 1848 előtt volt? Addig is, míg többeknek megelégedése szerint megállapított programot nem látok valamelyik részről, szabadságot veszek magamnak néhány napi kérdésre, s azon pártok némely program-pontjaira figyelmeztetni, mely pártok, ugy lát-szik, magok veendő kezökbe a kormány-gyeplőt, s fognak határozni sorsunk, s az ország sorsa felett.

1. A conservativ dualista magyar párt lényeges különbséget talál az 1860. oct. 20-diki, és az 1861. február 26-ki alaptörvények közt.

Melyek azon elvek és pontok, melyekben ezen két állam-kormány egyik a másiktól különbözik? Mennyiben dualista vagy éppen foederalisticus az oct 20 diki diploma, s mennyiben központosító a febr. 26-iki páteus?

2. Mit értenek a foederalisták a historico-politikai egységiségről? Ki találta fel ezen műszót?

3. Az európaiak 80 év óta vitatkoznak az egyéni szabadság felett, a nélkül, hogy a jelen perczig ezen kifejezésnek egy kielégítő definitiót adtak volna.

Minket azon végzetes helyzetbe taszított a sors, hogy kénytelenek vagyunk ugyanazon államon, országban, vidéken, s városban belől különbséget tenni a nemzeti szabadság, egyenlőség és az egyéni közt. Mi megkülönböztetjük, de ugy tetszik nekem, hogy igazi definitiót még egyiknek sem adtunk. Ha Francia-, Olasz-, Német- és Spanyolországban, de még a román fejedelemségekben is, valaki nemzeti szabadságról beszél, ezalatt a többi politikai nem-

zetek vagy kül-államokhoz állást érti, hanem benn mindenkinét csak az a kötelessége van, hogy védje egyéni szabadságát, hogy így mindnyájuk szabadságai ereményezzzék az egész nemzet szabadságát és collectív jogait. Irhonban, Orosz-Lengyelországban és nálunk eddig nem volt így. Különösen itt nálunk a zavar e tekintetben még telőpontján van. A szerencsétlenség itt is a definitiók merő hiányából származik, melyeket a fekete önzés mindig elferdít.

4. Mind a bárom pártu magyar bonfittársaink most is szilárdan ragaszkodnak Erdélynek Magyarországi uniójához, de a románok és szászok közt is van egy-egy pártfűredék, mely e tekintetben velők tart. Azok azonban sem 1848-ban, sem 1861-ben nem mondták meg s most sem mondják meg, mely uniót akarják ő k? A mohácsi vész előtti uniót-e? vagy ennél is kevesebbet? Röviden, mi-ből állana Erdélynek Magyarországi uniója? Halljunk pontos és világos feleletet.

5. Az erdélyiek eddig az 1692-diki leopoldi diplomát szabadságuk palladiumának s pajzsának tekintették. Ez nagyon jól van, de fenntartható-e ez jövőre is egész terjedelmében? Némelyek ezt akarják, hanem én azt kérdezem: Akarnak-e ő k is hazudni, a mint hazudtak apáik, s meg akarják-e szegni esküjüket, melyet egy oly okmányra fognak tenni, melyről tudják jól, hogy annak föltételeit teljesíteni sem szándékok, sem tehetőségük nincs?

Tegyük fel, hogy az unióról nem lenne több szó, de a koronázás megtörténne Pozsonyban. A király ez alkalommal mindig meg szokta szentesíteni a mi alapörvényeinket is, s ki szokta bocsátani tül a Leopold-diplomát, mint „diploma inauguralet”, mely leette az esküt, mely országunk törvénykönyvében fenntartott. Akar-e Erdély és népe ragaszkodni még e történelmi jogához? És hogy ha akar, mily előkészületeket tett e célra az országgyűlés két ülészkában?

Hol van a Leopoldi diploma revisiója, mely az országgyűlést megnyitó 1863. júliusi legmagasabb leiratban is el volt látva? S ha a revisio nem történt meg akkor, mikor fog az megtörténni? Az első diploma létrejövetele és szentesítésére hét hoszsu és nehéz év kivántatott; elég lesz-e nekünk e célra hét vagy nyolcz hét? — Meglehet, kivált ha naponta 15—20 an is tartunk beszédeket, s némelyik 5-ör, sőt tízszer is fog beszélni ugyanazon ülésben, hogy a haza bámulja bátorságunkat és vitézségünket.

6. A fel-öbbsz osztályokhoz tartozó idegen utazók, a kik országunkba jönnek s itt tartózkodnak hosszabb vagy rövidebb ideig, néhány év óta kétségbe kezdék vonni a mi hazafias érzelmünket, mondván, hogy ilyes valamin nem lehet találni az erdélyi népeknél, s ha mutatkozik is ilyes érzelem, ez csak pathologicus, s nem egyéb mint bonvágy, mely a kisebb iskolás gyermekeknél vagy más taluba férjhez ment leányoknál szokásos. Bonner pedig az angol utazó, ki 1863-ban Erdélynek különböző vidékein hosszabb ideig tartózkodott, az erdélyi népeknek még képességét is kétségbe vonta, melynél fogva ezek alkotmányos életet élhetnének, s alkotmányukat fenntarthatnák. Ily szigorú iteletek egyszerűen nagyon veszélyesek is az erdélyi népekre nézve. Nagyon jó lenne, ha ezeket erős védekkel meg lehetne czáfolni. Szinte feledém, hogy Bonner nemesak azért tartja az erdélyieket nem képekeknek alkotmányra, mert nem tudják, mi a hazafiság, hanem azért is, mert szegények; az alkotmányos, parlamentarizmus és municipális élet pedig számos gazdag és nagy jövedelmekkel bíró embert kíván, kik a közügyeknek szentelhetnek pénzt és időt is, a nélkül, hogy kénytelenek legyenek másokat megfosztani, vagy Pericles obolusai után várni, hogy megjelenbessenek a közgyűlésekre.

Van-e az angolnak igaza, vagy ő nem ismer-te sem hazafiságunkat, sem gazdaságunkat (??) sem a haza iránti szeretetünket?

Meg lévén győződve, hogy többen honfittársaim közül az ily természetű kérdésekre el fogják árasztani a szerkesztő urat válaszokkal, egyelőre vagyok és maradok, a ki voltam.

A „Presse”-ben olvassuk:

„Készségesen ismerjük el Schmerling ur érdemeit Austria alkotmányos újjászülése körül, becsületteljes jelleme iránt mindenkor a legnagyobb tisztelettel viseltetünk, és arról sem kételkedünk, hogy a legjobb szándékkal igyekezett hazája jólétét előmozdítani, de a tetterő hiányzott benne. S azért nem lehet csodálni, hogy a Lajthán inenni s tül nemzetek óhajait eddig csak pia desideria maradtak, s hogy veszélyes politikai szünet állott be. Ez így nem maradhatott, a változás elkerülhetetlen lön, s a kibékülési munkálatnak erős kéz által

kellett előmozdítani. Őszinte örömmel üdvözöltük tehát a császár pesti útját, előrelátván, hogy ebben új korszak kezdeményezése rejlik, és az őszinte lelkesedés, melylyel Magyarország királyát fogadta, megerősített minket egy jobb jövőbe helyezett reményünkben. Már akkor is megjósoltuk a dolgok közel fordulását, s a mint ez a jelen minisztérium által valóssággá lőn, örömet adtuk beleegyezésünket a várt rendszerváltoztatásához. Helyeslőnk nem illethette az egyéneket, mert azok még most sem ismeretesek, hanem kirekesztőleg magát az ügyet.

Igaz, hogy még hiányzik a jövő kormány programja, de erre nézve vezéricsillagul szolgál nekünk a hosszsa minisztérium indoka. Ki tiszta belátással megőrizte, pillanatig sem kitérhetik, hogy a rendszerváltozás a Magyarországgal való kibékülésre céloz, s ez arra birt minket, hogy azt haladéknélkül helyeseljük. Kinek a monarchia hatalmi állása szíven fekszik, azt bazafini szeretete készíti re, hogy a kibékülést a birodalom keleti felével minden erejéből elősegítse. Hogy pedig a Lajthán inneni alkotmányos intézményeket veszély fenyegetné, ha Magyarország jogos követelményeinek elégtételt, azt nem vagyunk képesek belátni. Lehetetlen, hogy Magyarország, mely nehéz megpróbáltatások közepette híven ragaszkodott alkotmányához, s rendíthetetlen, férfias bátorsággal szállott síkra a constitutionalismus mellett, a birodalom másik felében az önkényes kormányrendszert rokonszenvével kísérje. A magyar államférfiak éles látását nem kerülhette el, hogy alkotmányos államra nézve az absolutismus szomszédsága semmi tekintetben nem lehet előnyös. Ha végre a pessimisták a kifejlődő rendszerváltoztatással szemben elbitetni törekvésnek a világgal, hogy ez által a februári patens, sőt maga a szűkebb birodalmi tanács is veszélyeztetik, ugy e felriasztás nem képes minket aggasztani. Gondolják meg csak e vézmadarak a következőket: Azon óhajítás, hogy februári patens revisio alá véssék, nem máról kelt, hanem ellenkezőleg régóta talált vizsgálóra valamennyi lapban, tekintet nélkül azoknak egyébkénti pártállásukra. E követelésben nem rejlik más annak elismerésénél, miszerint az említett állam alaptörvény jelen formájában meg nem állhat. Hogy továbbá e követelés a Magyarországgal való kibékülés érdekében tétetik és ismételtetik minden oldalról, az általános tudva van, és ki őszintén óhajítja a kibékülést, hónapok óta a februári patens revisioja mellett szónokol, annak nincs oka megijedni, ha végre elérkezik a pillanat, melyben a szóról a tetre kell átmenni.

Mi pedig a szűkebb birodalmi tanács kérdését illeti, ez nem áll semmi összefüggésben a magyar kérdés megoldásával. A februári patens Magyarországot csak azon határozataiban érinti, melyek a közös ügyekre vonatkoznak; egyedül e határozatok jöhetnek tehát tekintetbe, midőn a magyar kérdés megoldására célzó alkotmányreformról van szó. A februári patens minden egyéb pontjaira nézve Magyarország semmiféle szavazati joggal nem bír, s ilyesmit tudomásunk szerint nem is vesz igénybe. Azonfelül nem látható be, miként fektethetnek Magyarország érdekében a szűkebb birodalmi tanács eltöröltetése, melynek hatáskörétől teljesen és tökéletesen független. Magyarországra nézve ellenkezőleg a már felsorolt okoknál fogva csak örvedes lehet, ha a birodalom nyugoti fele is részesül az alkotmányosság jótéteményeiben. Azon állítás behoztatására, hogy irányadó körökben a februári patens revisioja még függetlenül a magyar kérdéstől is szándékoltatik, részünkről hiányzik minden támpont. Bármelyik párthoz tartozzanak is birodalmunk sorsának jövődöbeli vezetői, nem felejtendik el az absolut kormányrendszer eredményeit, s e megemlékezés bizonyára nem fogja őket arra csábítani, hogy e kormányrendszernek segédkezet nyújtsanak. Meggyőződésünk szerint egyébiránt — teljesen eltekintve az irányadó helyen fenálló szándéklatoktól, — még más kezességek is léteznek arra nézve, miszerint nem lehet többé attól tartani, hogy visszatérés történjék az absolutismushoz, vagy a rendi intézményekhez.

Önkormányzat és hidépítés.

A „Hermannstädter Zeitung“ 162-dik számában „Utépítés“ cím alatt egy cikkkel közöl, melyben leírta azon nagy hanyagság, mely a Felső-Fehérben Szederjes alatt a megyei hatóság nem igazolható könnyelműsége miatt, elpusztult hidnak újból építése körül tapasztalható, a többek között ez mondatik: „mit gondoljon erre az utas? ha nem azt, hogy az illető hatóság ezen megbecsülhetetlen közönyösség által is meg akarta mutatni a lakosság gondolkodóbb részének azt, mennyire eljött légyen az idő arra, hogy az oly sokszor rosszul értett önkormányzás valahára megszűnjék.“

Nincs és nem is lehet kedvünk a „Hermann. Ztg.“ szerkesztőjével politikai elvek felett szót váltani, mint a kinek koponyájához csontosodott előítéleteit meglágyítani soha, s attól elválasztani csak egy martialis műtét által lehetne, még kevésbé érezhetünk hajlamot az illető megyei tisztviselőket ottalom alá venni, csak annyit látunk szükségesnek megjegyezni, hogy Erdélyben soha sem volt kevésbé gyakorlatban az önkormányzás, mint éppen most; hiszen a provisorium által 1862-ben beállított választmányok két év óta, és pedig, miután

erre kormányi engedelem kell, paragraphus ugyan nincs róla, saját hibájukon kívül gyűlést sem tartottak, másrésztől a mostani tisztviselők legnagyobb része ignorálásával a provisorius megyei utasítás 23 és 24. §-ának a megyei administratorok által a kormány beleegyezésével, tehát ennek érdekében kinevezettek közül áll, még pedig egy körlátoknál specialis rendelet következtében a disponibilitásba jutott es. kir. hivatalnokok közül; ugyan kérjük: mi része lehet tehát az önkormányzás elvének azon bitben, melyet a fenemlített hid elhanyagolásával a mostani, csupán kormányi kinevezésből származott hivatalnokok elkövetettek; s vajjon, ha e miatt valaminek megszüntetését lehet kívánni, az önkormányzat-e az, mi tettelem nem is létezik, vagy pedig a mostani bureaucratico provisorius állapot.

Az önkormányzat, és a mostani állapot között oly nagy a különbség, hogy a miatt, a mik négy év óta történnek, amazt kárthatni teljes lehetetlen, s Phoedrus farkasaként méltatlanul támadja meg a „Herm. Zeitung“ az általa annyiszor felfalni óhajított bárányt.

És miután véletlenül a „Herm. Ztg.“-ba pillantottunk, s ugyancsak a 162-dik számából azt is olvastuk, hogy a porosz kormány érlyes kinyomást rendelt azon földterüzet ültetéséről, melylyel éjszak-Schleswigben a dán nyelvet beszélő lakosok a nyelvt, és senkit germanisálni nem akaró németek által illetettek, szerelnők a „Herm. Ztg.“ szerkesztőjét megkérni, nem lenne-e szives megmondani, minő commentarra méltatta volna, ha a magyarokról kapott volna 1865-ben hasonló denunciató? mintán a schleswigiek irányában, kiknek számára ő maga is oly nagy lelkesedéssel gyűjtögetett segély-adományokat, minden megrovást mellőzött.

61.

A repczetermelés érdekében. *)

Repczetermelő gazdáinkhoz cím alatt a „K. Közlöny“ ben kiadott cikkemnek legkevésbé se volt az a célja, hogy ezen uton néhány véka repczetermelés árát akarjam emelni, mire a gazdasági ügynökség „felvilágosítása“ végszávaiban célozni látszik, hanem általánosán a repczetermelők érdekében íratott, és főként egy biztosabb és a külföldi piacchoz méltányosabban arányosított ár felállítását óhajítja volt, mire nézve tavaly már élenk óhajítás fejlődött volt ki, és a mi az idénre se lett volna felesleges! Per tangem, megérintettem ezen cikkben azt is, hogy régebben 2 frt fuvarbér köblitől levonása a pesti piaci áról — elegedőnek találtattam, mely a gazdasági egyleti ügynökség felállításán 3 frta emelkedett.

Ezen tétel a gazdasági ügynökséget ugy lát-szik kellemetlenül érintette, és mintegy számadást ad cikkemre felelőleg a gazdai közönségnek eljárásról. Ezt nem kívántam előidézni, és arra észrevételim sincsenek, de ha már szőnyegre hozott általános őszinte nézetemet megmondom.

A gazdasági egyletnek nem lehet vasut- és közlekedés hiányában érdekesebb feladata, mint a legjobb természetűek előállításai őstönzése, és azok distractiojának lehető legjövédelmesebb eszközése, mire nézve egy ügynökség felállítása bizonyan szükséges; de egy ilyen ügynökségnek nézetem szerint mindenek előtt, és mindig a termelők érdekeit kell szem előtt tartania, különben a kitűzött célnak nem felel meg, és a gazdai közönségre semmi haszon sem búrul belőle. És így a tisztelt ügynökség „felvilágosításul“ felhozott cikk-jének tartalmával nem tudott megbarátkozni, midőn a repczetermelők jövédelmét oly risico nélkülnek, és oly nagyok teszi, míg megfordítva a vevőre nézve minden károsan előforduló eseteket igen ecsetel, annyira, hogy az olvasó azt bízhatná, hogy nem a „gazdasági ügynökséggel“ van dolga. Hogy a pesti piaciár, melyre hivatkoztam, ideális szám, meg hogy a mi repczetermelők és nincsenek takarítva stb. olyan állítás, mely természet-ményeinknek és in specie repczetermelőknek a külföldi piacon becset bizonyosan nem emeli (mit az ügynökség feladatával megegyeztetni megint nem tudok) és a mely eset, azt hiszem, éppen ugy előző a Királyhágón tul is, a hol a repczetermelők hasonlólag több osztályai vannak. Saját repczetermelőm illetőleg is tán igen hamar történt a tisztelt ügynökség részéről a classificatio, mintán abból teljesen kitarított, mustrát még senkinek se küldhettem. Végre, nem levén céloz különösen materialis érdekek körül polemiba elegyedni, részéről e tárgyat az uttal befejezettnek tekintem.

Hadrév, július 23-dikán 1865.

Miksa Elek.

Kül- és belföldi levelezés.

Gyula-Fehérvárt, jul. 6.

E sorokban némit a gyula-fehérvári iskola ügyről vagyok elmondandó azon alkalomból, mely a tavéj végén végezmenni szokott ünnepeleységeknél fölmerül.

Még a legközelebbi hazai földírok és statiszticusok is ignorálják, hogy itt, Gyula-Fehérvárt a püspöki lyceumon kívül a catholicusoknak főlelel iskolájok, főgymnasiumok és egy az irtalmas nének vezetése alatt álló oly leányiskolájok van, mi-

*) Megbocsát a t. cikkíró, hogy e cikknek ildomossági módosításokat tevénk. Szerk.

növel Erdélyben még egy város sem dicsekedhetik: mi azért kötelességszerű eljárásnak tartjuk létünk-és életünknek, legalább ünnepeleysőbb mozzanatainknál, nyilvános jelét is adni.

Az idevaló gymnasiumban a nyilvános vizsgálatok mult hó utolsó napjaiban folytak le; az érettségi, szóbeli szigorlatok és a „declamatio“-nak nevezni szokott zárünnepeleys és hó első napjaiban történtek meg. Az elemi és leányiskola ünnepeleysi is közbeesőleg mentek véghez. A dolgok e nyilvános menetnél következőket lehetett megjegyezni:

1) A nyilvános vizsgálatok még azon közönséget (atyákat, pártfogókat stb.) sem igen érdeklik, kik éppen alkalomba esnének; egyébiránt mit is várhatni az oly érdeklődéstől, mely általán véve sem esztendő elején, sem annak folytán nem nyilvánlik. E tekintetben egy csordába adott majorf több figyelemben részesül a gazda részéről, mint a fehérvári diákság $\frac{1}{2}$ része a gyámokok, stb. részéről. Tanuja lehettem volna, ha a fehérvári tanárok lakházát, hol maga az igazgató is lakik, esztendő folytán vagy egy apa fölkereste volna... De ettől eltekintve a vizsgálatokon való részvét általán oly silány minden részről, hogy a tanár, minden ünnepeleysőbb rugékonyságát elveszítve, közlezkén találja magát.

2) A feleletek, és így a tantárgyakban előmenetel kielégítő eredményt mutat föl, mire, mint gyúponban és közvetlen figyelem alatt álló iskola különösen és mintaszerien is volt az idevaló kötelezve; daczára annak, hogy ez isko a sokféle nemzetiségi, biftelekezeti és nyelvi árnyalatának egy szint és akadálytalan folyamatosságot kölcsönözni nem oly könnyű feladat főképp oly gymnasiumban, mely még ma is tettelem kényelvtől, hol a tanuló-nak, sőt még némely tanárnak is előbb nyelvet kellene tanulnia, hogy aztán tárgyat tanulhasson.

E kényelvtől anomalia szembeeszkő volt az érettségi bizonyítványok kiállításánál, hol az ifjak a német nyelvből nem mint kellőleg elsajátított tantárgyból, hanem mint beszélt, előadasi, tehát mint második anyanyelvből lőnek feltűnő rövidséggel osztályozva, holott e vizsgálatoknál a mi német „Entwurf“-unk is csak egy anyanyelvet kíván. Ez eljárásnál kissé csodáljuk nem a német nyelvtanárt, hanem az ennek tulzásába beleegyező vizsgálati biztományt.

3) E gymnasiumban az idén 20 ifju állott elég jó sikerrel érettségi szigorlatot; mi önmagában csekély, de a mi főgymnasiumunk összes tanulópárájának létszámához képest (151) kitűnő mennyiség. Ily numericus eredmény azonban az iskolánál jövőre egészen lehetetlenné vált nem csak az alsóbb osztályok csekélyebb létszáma miatt, hanem főképpen azon intézkedésnél fogva, mely által ft. Fogarasy Mihály püspök ur ő nagyméltósága ez évtől kezdve a papi pályára kívánkozókat személyes concursuale examen letételével a Királyhágón tul egyházmegyék eljárása szerint a 7-dik és 6-dik osztályokból is felvenni szándékozik; tekintetbe véve e megye papjainak csekély létszámát, melynél fogva ezek a lelképástörködés terén feles számú barátok, a tanításon pedig szintén tekintélyes számú világiak által pótolgatgattak, ugy a miképp lehetett, s ez esetlegességeknél természetesen megfelelő szerény eredménnyel. E püspöki intézkedés további logiciá következmenyei lennének:

a) a 6- és 7-dik osztályokból bevett ifjakra nézve egy theologiára előkészítő bölcsészeti latinnyelvtanfolyam, melynek még ez idéni foganatosítása a concursus eredményétől függ; b) e két évi bölcsészeti cursus által az itteni gymnasium 7- és 8-dik osztálya, ha egészen fölőlegessé nem tétetik is, de főképp a k. t. b. ifjakat tekintve, annyira megvékonyult, hogy az itteni főgymnasium teljességét — annak daczára, hogy összes tanügyünk anyagi beruházása általában szegény és sindevész — csak azon egy körülmény javasolja föntartandónak, hogy a mi tanszervezetünk szerint csak 8 és 4 osztályu gymnasium közt lehetvén választani, az utóbbi esetben a fehérvári tanitmányok folyamában két évi rész (hiatus) állana be.

4) Az elemi iskoláknál máskor is közönséges előmenetelt vettünk észre, és azt, hogy a gymnasiumban csak avval haladhatunk, ki a dolgok elemeit, alapjait elsajátítja. Jó tanítókkal meghódíthatni a világot. A „pädagogos“ név hajdan megvetett konditót jelzett, és ma is szerény cím ugyan, de a ki azt méltán viseli, „hic perfectus est vir.“

5) Az apácákánál a leánygyermekeknek fényes vizsgálati szoktak tartatni; az ember nem annyira kiemelni, méltányolni és dicsérni, mint bámulni tudja csak azon kiváló előmenetelt, melyet ezen ernyedetlen nének e kicsiny, minden vallásfelekezettől — még az izraelitákat sem véve ki — gyermekekkel fölmutattatnak; azon legváltozatosabb női — mondhatni — műműveket, melyek mint dus műkiállítás varázsolják el a vendégség figyelmét. Valóban csak szakképzettség és elhatározás, mely e szerény irtalmas nénekben magát az emberiség ezen oldala nemesítésének szentelte oda, képes ily lélekemelő eredményt fölmutatni. A nagyméltó néhai püspök Haynald sem emelhetett volna szép lékének ez intézetnél szebb emléket. Nemes tény volt némely keresztül utazó dámáké, kik az apácák kápolnájában imájukat végezvén, a legjobb viselettől és szorgalmasabb leánykáknak néhány darab aranyat hagytak incognitó hátra. Püspök ur ő nagyméltósága fontos teendői közt is talált rést,

valamint a többi tanintézetek vizsgálatait, ugy ezen intézetét is legalább egyszer kegyes jelenlétével szerencsételteti.

6) A gymnasiumi zárünnepeleys méltán nevezhető „declamatio“-nak. Az ifjak ugyanis az igazgató ur ünnepeleys-megnyitó hangjai után, a legikeresebben s a kis közönség zájok elismerése közt „declamáltak“ minden a gymnasiumban tanult nyelven. Különösen kiemelhetnők az ő remek-irodalom gyöngyeivel dusan fölkesített latin declamatiót egy kitűnő tunsádi ifju által helyesen előadva, ha szerzőjét régebb idő óta is ez előnyös oldalról ismereni szerencsénk nem volna. Megemlítem még L. B. pályavégzett gymnasiumának jószerkezettü s kitűnő tehetségtől tanuskodó bucsubeszédét, melyet a tanári testülethez s gym. volt pályatársaihoz intézett. Általában mondhatom, hogy a tanuló ifjuság szebben magát alig produkálta, mint e declamatióknál. Kár, hogy egy pár tisztos uri emberen kívül, kiknek egyike, valamint lent az apácákánál, ugy itt is, a legjobb és szegényebb tanulónak egy darab aranyat ajándékozott, alig volt vendégség ez ünnepeleysen, ha mégis egy verspataki és brassói uri családöt kiveszünk. Itt a levelem 1. pontjában mondottakat kellene ismételnem, ha azok ez ünnepeleys örvedetes hangjához méltók volna. Láttam apákat, kik gyermekeket vittek innen haza, de kik nem csak ez ünnepeleysre nem jöttek, hanem a directorhoz is csak fiaik bizonyítványaiért néztek föl. S mindamellett az e vidékbéli szülők és gyámok fiaik osztályzataira nézve a legérzékenyebbeknek és kényesebbeknek bizonyultak be, kik a legcsekélyebb, néha egész látszólagos vagy képzelt okból gyermekeiket egyik gymnasiumból a másikba vándoroltatták. Szerencsájök, hogy oly sok, és az elnevező eljárásban egymással versenyző tanintézet van e hazában!

7) Következett az érdemcsorozat felolvasása s a jutalmak kiosztása. A közönség nálunk ez iránt sem látszik kellő érdeklődést és figyelmet — hogy ne mondjam túrelmet — tanusítani, s azért csak általánoságban s futólag törtérik az. Mikor én gyermek voltam, az „accipiat praemium“-ra valamely jelenlevő zenekar indulót buzott, s így a jutalmazás nem annyira a jutalom becseben, mint annak feledhetlen ünnepeleységeiben állott. Másfelől a hanyagság is bizonyos tempóval rővátott meg.

8) Végre a gym. igazgató, ft. Ninger Ignác ur mondott egy alkalombacső zárszót, mely egyszersmind a gym. igazgatóság nyilvános számadása volt. Azt csak tapasztalni, leírni nem, mennyi összeszegelellést kell kiegyenlítenie, mennyi kivételeységet szabályosítania főképp egy idevaló iskola igazgatónak. Ninger mint ideigl. igazgató egy éven át vezette e tanoda ügyeit. Az alatt a fegyelem szemlétoást javult, a gymnasium oekonomiájában ugy, mint a szellemi folyamában rend és esin uralkodik.

Finom tapintatát és modorát a gymnasiumban ugy, mint a tanári testülethez, hol az egyenlők közt első volt, kellőleg méltányolni alig vagyok képes. El kell ezt nyilvánosan is mondanom oly emberről, kinek idegen hangzásu nevet éppen nem ismeri a nyilvánosság, de esztét, jó lelkét, barátságos szívet, és több oldalú elhivatásának (mint borbándi lelkész ott iskolát épített, templomot javított stb.) nemes fáradaimait ismerjük mi, kiknek vele érintkezni szerencsénk volt s van. Midőn a fehérvári gymnasiumról szólánk, elismerésünk kiváló szava méltán lőn hozzá intézve. A kegyes főpásztor, mint főiskola-igazgató ur bölcsességétől függ, hogy új megújja mennél fontosabbá váló tanügyének terén a Ningerhez hasonló közegek sikerrel alkalmaztassanak. I. F. J. T.

Hazai intézetek

A kolozsvári löversenyek sorozata
1865. (September 20 kán és 22 kén.) Első nap, szerda, sept. 20. (délután 3 órakor.)

I. Vadasverseny, 500 forint. Futhat minden telivér ló, mely a Királyhágón innen és tul Magyarországban született. Távoltság 2 angol mértföld, fél-fél óra közre ismételve. Teher 5 évesre 130 f. 6 é. 135 f. idősbre 140 f., méne 3 fonttal több; lóra, mely valahol nyert 5 fonttal több. A kolozsvári kopófalca után vadászott ló 5 font teherkönnyűségeét élvez. Tétel 25 frt. A tétész a kolozsvári kopófalca fentartására fordítatik. Urlovarok színeikben. Nevezési zárnapp sept. 15-kén déli 12 óráig.

II. Második osztályu császárdíj 300 darab arany. Futhat minden Erdélyben elletett és felnevelt kanca és mén. Távoltság 2 angol mfd. Tétel 100 frt; bánat 50 frt o. é., ha azonban a visszavonás a verseny előtt négy héttel történik, csak 25 frt. Teher 3 é. 90 font, 4 é. 105 font, 5 éves 111 font, 6 é. és idősbre 114 font. Minden nem Erdélyben fogantott, de az arzával behozott esikóra 2 fonttal több, kanczára 3 fonttal kevesebb. Lóra, mely már egy 600 vagy 500, avagy 300 aranyból álló esászárdíj nyert, 3 fonttal, mely két vagy több ilyen díj nyert, 5 fonttal több. A tétész a bánatösszeg fele az első, fele a második lóé. Nevezés augusztus 1-én déli 12 óráig.

III. Versenyegyleti díj 50 darab arany. Futhat minden a Királyhágón innen és tul Magyarhonban elletett, bármely nem telivér ló. Távoltság 2 angol mfd. Teher 3 é. 100 font, 4 é.

110 font, 5 é. 120 font, 6 é. s idősebbre 125 font, mére 5 fonttal több; lóra, mely már valahol nyert, még 5 fonttal több. Bejelentési határidő szeptember 18-án déli 12 óráig. Tétel 10 darab arany, de a ki szeptember 1-ső napjáig jelenti be, csak 5 darab arany tételt fizet. Fuss vagy fizess! Indulni kell legalább három lónak.

Második nap, péntek, szeptember 22. I. Irvadékverseny. 1865-dik évre indítványozta Zeyk József. Futbat minden Erdélyben kolozsvári versenyegyleti tag birtokában 1862-dik évben született csikó. Távolság 1 mföld. Teher 110 font, kancza- és herélre 3 fonttal kevesebb, félvérre 5 fonttal. Tétel 10 arany. Fuss vagy fizess! Az összes tettelek 100 arany erejéig az első lovat illetik, az azon tuli összeg az első és második ló közt oszlik.

II. Első osztályú császárdíj, 500 darab arany. Futbat 3 éves és idősebb bármely országbeli mén és kancza. Távolság 2 1/2 angol mföld. Tétel 150 o. é. frt, bánat 75 frt; ha azonban a verseny előtt 1 hónappal vonatik vissza, a bánat 40 f.t. A ki lovat jövőre nézve egy éves korában jelenti be, utóbbi esetben csak 20 frtot fizet. Teher 3 é. 95 font, 4 é. 111 font, 5 é. és idősebbre 116 font, kanczára 3 fonttal kevesebb. Angliában, Franciaországban és Amerikában elletett lovakra 5 fonttal, minden más külföldi lóra 3 fonttal több. Lóra, mely már valahol egy 5000 frtból álló díjt nyert, 5 fonttal, s ha több ily díjt nyert: 8 fonttal több. Lóra, mely már egy 1000 darab aranyos császárdíjt nyert, 5 fonttal, mely két vagy több ily díjt nyert, 8 fonttal több; egy 600 vagy 500 db arany császárdíjt nyertesre 2 fonttal, több ily díjt nyertesre 5 fonttal több. Nyereményekért azonban a terhek nem balmozandók; a maximum 8 font. Az anyok hasában behozott s belföldön elletett csikók belföldieknek tekintetnek. Ezen díjra bejelentendő 2 éves lovak 3 font, az 1 éves korukban bejelentendők pedig 5 fontnyi teherkönnyebbség előnyét élvezik. Az 1 éves korukban behozott s a birodalomban idomított lovakra ezen felül 2 fonttal, a birodalomban elletett és idomított lovakra pedig 4 fonttal kevesebb. A tét- és bánat-összegek fele a 2 ik lóé. Aláírás augusztus 1 én déli 12 óráig.

III. Erdélyi díj, 1000 frt. Futbat minden Erdélyben elletett, bármely nemű nem-telivér ló. Távolság 3 mföld. Teher 4 é. 110 font, 5 é. 120 font, 6 é. és idősebbre 125 font, mére 5 fonttal, és lóra, mely már valahol nyert, még 5 fonttal több. Tétel 100 frt, fele bánat. A tét- és bánat-összegek fele az első, fele a második lóé. Nevezési zárnap sept. 1 én déli 12 óra.

IV. Hölgyek díja, tiszteletdíj Futbat mindennemű a Királyhágón innen és túl Magyarországon született félvér ló, mely ha be is volt jelenve más díjra, de ez évben a kolozsvári gyepen semmiféle nyert. Távolság 1 1/4 mföld. Tétel 3 arany. Fuss vagy fizess! A tét-összegek fele a második lóé. Urlovarok. Nevezés indulásig.

Midőn e sorozatot a lovaregylet választmányának mai ülésében hozott határozatok értelmében közzetenném, egyszersmind figyelmeztetem az érdekelteket: hogy

Mindennemű tudakozás és nevezés alólírt, mint az erdélyi lötenyészési- és versenyegylet titkárához (Kolozsvár, külső monostorutca 181 sz.) bérmentesen intézendő.

Minden pályázó s a gyepen idomítás (training) végett megjelenő ló után az egylet pénztárába 5 frt fizetendő, annyiszor, a hányiszor indul.

A bejelentéseknek a díj külön megnevezésével s a lovas színei és a ló részletes leírásával kell aláírthoz intézett bérmentes levelekben történi.

A tét- és bánatpénznek legkésőbb a verseny napján megelőző este aláírthoz befizetendők; különben azon lovak, melyekért a tettek annak idejében le nem fizetettek, pályázásra nem bocsáttatnak.

Kolozsvár, jul. 25 kén 1865.

Halmágyi Sándor,
lovaregyleti titkár.

Különfélék.

* Sétatérünk végre és valahára néhány tisztességes ülő helyet látunk. Sétatérünk csinosítása lassan balad az igaz, de mégis jobb mintha helyt állana.

* Színházunk belső felszerelése gyorsan balad. Az új pábolyokat már rakják fel. Talán még nem lesz késő figyelmeztetni a vállalkozó építőmestert, hogy a különben is szük folyósot ne foglaltassa el a sok tekintetben alkalmatlan kifelé nyíló ajtókkal, hanem alkalmaztassa az újabb építkezéseknél olyan célszerűen használt oldalba járó ajtókat.

* Balázs Bognár Vilma asszonyt Szében nagy tetszéssel fogadta a közönség. Egy Udvarhelyről kapott levélben csaknem panaszképen írják lapunknak, hogy őket kedves művésznők elkerülte, holott 19-kére hangversenyt hirdett ott is. A közönség egyrésze késő estig várta, sőt a messze vidékről is sokan begyűltek csupán a hangverseny kedvéért.

* Székelyudvarhelyi levelezők írja, hogy Follinusnak közelebb ott mulatott dráma-társulata velük ment vendég-művész Feleki Miklóssal együtt nagy tetszéssel fogadta a közönség. Az előadások a következők renddel történtek: Jul. 1-én „Montjoye”, Felekit a czimszerepben a közönség

színi nem akaró zajos tapssal fogadta. Jul. 2-án „A király házasság”-ban mint Kiskopiai lépett fel. Levelezők nem győzi eléggé dicsérni kedvenc vendégüket e szerepben, melyet a legnagyobb, de természetes egyszerűséggel ad. 4-én „Beosztlet szó” és „Angolosan”; 6-án „Féberek”, Felekinek mint Sir Patrik (ha hihetünk levelezőknek) szinte sikerült elbomályosítani benne Szathmári Károlynak a mult évben a kolozsvári színpadon aratott dicsőségét. Komolyan állítják, hogy volt olyan mint Szathmári ur. 8-án „A fény arnyai” Feleki Miklós jutalmául, nagy számmal egybegyűlt közönség érdekes emlékekkel tisztelte meg a jutalmazottat, ki szerepében (Nyárai Béla) tehetségét egész fényében ragyogtatá. 9-én „Idegek”, 11-én „Könyves Kálmán”, 13-án „Fősvény.” Ez uttal Gyulai Ferencz brilirozott. Levelezők Gyulaiól mint olyan színről nyilatkozik, kinek sokkal több érdeme van a multban mint a jelenben, s ezt érezni is látszik Gyulai ur, mert sokszor lehet észre venni, hogy a régi jó időkben aratott dicsősegre támaszkodik, pedig bizony azok már csakugyan „tempi passati”-k stb. stb. Levelezőknek nem osztjuk egészen e véleményét, Gyulai — ha akar — még ma is hasznos tagja tud lenni a nemzeti színháznak. Még bir teremtel erővel, lehet, hogy egy kicsit fősvénykedett vele Sz. Udvarhelyt 15-én „Nadányi.” 16-án „Egy eszéste thea.” 18-án „Nőuralom” Boér Emma jutalmjátékaul. A közönség buzditó tapsokkal fogadta thalia unozek papnáját, kibe sok buzgalom s előszeretettel látszik pályája iránt. Csinos színpadi alak, mely ha elég színpadi otthonosság s fesztelenségre tesz szert, idővel még jó vidéki primadonnává nöheti ki magát. A vendégművész Udvarhelyt és környékén mindenütt és mindig a nap hőse volt. Észre lehetett venni, hogy nem csak a művészt, hanem a székelyföld fiát is látták benne. (Levelezők szives engedelmevel az érdekes közlemény többi részét felre tettük. „Ne nyulj hozzám” virágok azok.)

* Gr. Pálffy Móríc ő exca a megyék és kerületiek kormányzóhoz irt bucsu levelében a többek között írja, hogy az életben már másodsor, s ezuttal remélhetőleg végképpen lép le a politikai térről.

* Gróf Pálffy visszalépéséről az „O. D. Post” többi között következőleg szól: „Nem lehet megtagadni, hogy báró Sennyey ő exca kinevezetése mellett gróf Pálffy ő excajának demissiója határozott jelentőséggel bír. Midőn az áltábornagy majdnem négy évvel ezelőt a provisorium valóstítását Magyarországon átvállalá, arról volt szó, hogy a birodalmi egység eszméje a megyék anarchiájával szemközt szintugy, mint a legridegebb dualismus szétolvasztó gondolata ellenében, visszaállítassék. Hogy a helytartó e tekintetben „jó szolgálatokat tett odaadó buzgalommal” a cs. kézirat bizelgő kitételekkel ismeri el. Gróf Pálffy legalább tetteleg „megszerezte a császárnak, mi a császáré volt”; de ez kormányának csak egyik oldala. Ama tábornok deduokájaja, ki a pragmatica sanctiót létesíté, s kit VI. Károly császár béna lába miatt „lieber krumber Pálffy”-jának nevezett, alig tehetett kevesebbet, s ugy látszik, hogy saját honfirtásai is megbocsátották neki, hogy a rábizott feladat megoldásában emberségesen s magyar szívvvel járt el ugyan, de semmivel nem kevésbé, mint alkotmány szerint s máskép nem is járhatott el.

* Nagy-Kikindán — írja a temesvári újság — nem régeiben ugyanegy utczában lakó hat parasztnő csaknem egy időben ikreket, egy hetedik pedig hármast szült. Na ez aztán áldás!

* Liszt „Erzsébet” oratoriuma már egészen le van fordítva s a hangjegyek a közreműködők közt kiosztják; e közreműködők, mintegy 200 an, gyakorlatiaktak Engesser Mátyás tanár vezetése alatt f. hó 18-án már megkezdtek Pesten.

* A (Great Easternen), mely mint Londonból jelentették, jul. 15-én volt elhagyandó a Themze torkolatot, hogy az atlanti távuzallal elébb irlandi Valencziába menjen, hosszas parlamentirozás után végre szerencsésen elhelyeztetett egy pár újság-író. Ezenkívül még vagy 500 személy, köztük 150 matröz, tisztjeikkel, 179 fűtő és gépész, 44 vendég, pincér és szolga, stb. és körülbelül 100 munkás, felvigyázóikkal és szak-emberekkel együtt, kire a buzal legomolyitása biva van. A szépnem egyáltalában nincs képviselve, hanem e helyett egész tömege van a hajón a libáknak, tyukoknak; 13 ökör, több fejős tehén, 100 juh, számos elevelen sertés és nagy zöltség-készlet. Fűdolog, vajjon az idő kedvezni fog-e a vállalatnak, mert a mire csak emberi előrelátás képes, az a hajó célszertű felszerelésénél alkalmazva van. A buzal vezető-képessége eddig feddhetetlen; reggel s este rendszeren egész hosszában (2500 mföld) távirnak rajta. Percenkint 4 szóal tovább egy-őre a hires Darley féle gép segítségével se tudták vinni. Remélik azonban, hogy kétszer ennyi lebetéséges lesz. Ez természetesen most még csak remény. Ha 50 mföld buzal le van gombolyítva s azután, ha a Great Eastern 50 mérfölddel előbbre haladt, ezt mindannyiszor jelenti fogja a távirat, ugy, hogy egy jó tengeri abroszsal a hajót lehetséges lesz egész újában pontosan követni. Ha minden jól megy, azaz: hogy ha a hajót ellenkező szelek szabályszertű futásában nem zavarják, hihetőleg a buzal hosszának 20%-je meg gazdálkodható leend (előrelátásból 33 perccenttel hosszabbra gyártott, mint a távolság Valenczia s New-

Fundland közt), míg kedvezőtlen idővel talán az utolsó rőf sem lesz felesleges. A hajón levő iránytűk, melyek közül néhány a buzal befolyásánál fogva 32 pontig elhajlott, míg feltűnőleg a másikaknál ugyanazon körülmények közt az elhajlás csupán 6 pont, mind a legpontosabban felszereltek; a fedélzet csaknem egészen a legombolyítási gép foglalja el; a vitorlák mind behúzóak, a Themzétől Valencziáig a Great Eastern lapátverekeit és csavarát használni fogja, ez utóbbit azonban egyedül csak, midőn a buzal elmélyesztetése történi. A lapát-ke-rekek ekkor csupán lassu mozgásban tartatnak, rés-szint, hogy a csavarnak ezeket is ne kelljen bur-czolnia, részint, hogy közreműködjenek, ha a hajó hirtelen megállítása szükségesletnek. Remélték, hogy a Great Eastern már szerdán Valencziába érkezendett, következő nap a „Terrible”, „Sphynx” és „Hawl” kíséretében nagy útjára indulandó.

Politikai hírek.

Franciaország. Páris, jul. 18. Augustus hó elején megy a spanyol királyi család Zarauzba. A hó első felében a táj főbb pontjait és festőbb helyiségeit fogja meglátogatni. 20 és 25 között fogja III. Napoleon és a császárné látogatását végezni. A látogatás egy napnál tovább tartani nem fog. A reakövetkező héten pedig a viszonlátogatás történiend k meg az Eugenie villában. Három csavarhajó és két hadigözös lesz a spanyol részről fel-állítva, a találkozásnál tüdőlvéseket teendő.

Páris, jul. 20. Sartiges grófnak Victor Emanuel vadász mulató helyén Valdieriben megjelenése a császár kívánságára történt. Sartigesnek mielőtt eluzzott volna Rómából, értekezési válnak a pápával és Antonellivel, meg volt neki hagyva, hogy Valdieriből a császárhoz menjen. — Mind a mellett, hogy a texasi partoknál az északamerikai Egyesült Államok részén tetemes haderők vonatnak össze, mégis korainak állítatik azon bir, hogy Franciaország részére mexikói tartományok engedteit át. Ferreire vicom a trónörökös nbnek megviszi a becsületrend nagy keresztjét. Az esti „Moniteur” Lamarmorának a római ügyekre vonatkozó jelentéséről szólva, a Rómavali tárgyalások ismét felvételét illetőleg mondja: Feltételeztetik, miszerint a florenczi udvar eljárását azon eseményekhez alkalmazandja, melyek kétségtelenül rövid idő mulva fognak bekövetkezni.

Olaszország. Florenczből írják e hó 15-ről: Ricasoli báró utazása ismét a legkülönb-fébb combinatiokra ad alkalmat, annyival inkább, mert mielőtt elindult, Turinba, és innen a királyhoz, Valdieriba ment, vele többször hosszabb ideig tanácskozván. Egy részről ugyan azt állítják, miszerint csak azért utazik, hogy szorakozzék, mert legközelebb leányát vesztette el, azonban a versio nem igen talál hitelle, miután a nemes báró nem oly ember, ki fölött a családi fájdalom uralkodhat-nék, és mert utóbbi időkben nagyou sokat foglal-kozott politikai ügyekkel, valamint hogy a septem-beri conventio megkötése óta is mindig igen tevé-keny volt. Nem is elfogadható ok, miutna Ricasoli báró csak azért ment volna Valdieriba a királyhoz, hogy megköszönje neki azon magas részvétet, mely-lyel leányáról betegsége ideje alatt tudakozódni méltóztatott. Megint van valami készülőben, ezt azon körülmény is bizonyítja, mely szerint Sartiges gróf ugyanazon időben tette tiszteletét Valdieriban, midőn Ricasoli, és hogy mindkét diploma Párisba utazott. Természetes tehát, hogy mikép a báró ezen útját a római ügyekkel hozták kapcsolatba. A leányát gyászoló atya nehezen fog az örömek szék-városába utazni, hogy ott keressen vigaszt. A se-regreductio mindenekelőtt az udvar katonai háztar-tásában veszi kezdetét. A király három segéde nyu-galmaztatik, és csak hat tábornok marad meg to-vábbra is mellette. A király és a királyi hercegek szolgálattervő tisztjei illető csapataiknál lesznek lét-számban — és csupán két hónapig felváltva — végzendik az udvarnál teendőiket. A testőrség fel-osztatik, és száz carabinieri teljesítendi a királyi palotában a szolgálatot. A kamara hazaküldetését augusztus elején várják. Azt is beszélük, hogy a katonaság soraiból egy egész korosztály bocsátat-ik szabadságra, ellenben a florenczi helyőrség szaporítottai fog, mely célból a laktanyáknál hasz-nálándó kolostorok már megvizsgáltattak. A clerust ezen újabb kormányintézkedés természetesen megint elkeserítette, míg a tiszték örülnek, hogy a fővá-roshban fognak majd pompázhatni. Egyébiránt álta-lánfogva nem látják át a helyőrség szaporításának szükségessé voltát.

Turin, jul. 16. Nagy jelentőségűnek tartják azon körülményt, hogy Sartiges gróf Victor Emanuelt meglátogatta Valdierában. Elutazta előtt a gróf kihallgatáson volt ő szentségénél, s többször értekezett Antonelli bibornokkal. Franciaország te hát, ha a jelek nem csalnak, végre elbajja a nyugalmas nézői szerepet és a cselekvények teré-re lép.

Florenczben azt hiszik, hogy Olaszországban újabb diplomaiati események vannak készülőben. „A diplomatai magas körökben” — ugymond a „Nazione” — „rögtöni s előre nem látott mozgalom történi. Sartiges grófnak valdieri útja, és Cialdini tábornok Florenczbe kirándulása oly tények, miket az ellenkező behizonyulásaig csupán azon ok-

ból lehet megfejteti, hogy a kabinetek rejtekében valami fontos terv koholtatik.”

Németország. Berlin, jul. 19. A „Kreuz. Ztg.” „Austria és az olasz kereskedelmi szerződés” czimű cikkben kapcsolatban a „Spenersebe” Ztg” f. hó 16 levelezésével mondja: „Austria szavazata az april 6-ki szövetségi gyűlésben eltérés volt az együttesen megalapított közös politikától. A porosz kormány írásban és szóval ismételve kijelentette Austria előtt, miszerint hasonló esetben Poroszország is lemondani kényserülend a politika közös-ségéről és európai politikájában számba venni az elidegenítést, mely Bécsből indult ki.”

Lengyelország. Varsó, jul. 20. Tervben van két lengyel ezredet alakítani, melyek csak a lengyel királyság határain belül alkalmaztatnának. Azt várják, hogy a czár kiáltványt bocsát ki, melyben az 1830—31. évi fölkelés előtt érvényben állott statutumot visszaállítja.

Spanyolország. Madrid, julius 19. Még folyvást szárnyal a bir, hogy a kabinetben változás fog történi. Az austriai herceg nevelője ellenséges indattal viseltetik az új ministerium iránt, s e fontos körülmény kapcsolatban az egyház-párt oppositiojával aggodalmat ébreszt az O'Donnell kabinet jövője felett. A burgosi érsek Olaszország eismerése elleni tiltakozását most a sarragossai püspöké követte. Az okmány szenvedélyes kitételekben van szerkesztve, s főleg Posada Herrera beltgyminister beszéde ellen irányul, melyben ez az egyház-pártól azt mondja, hogy a catholicismus, miként azt e férfiak fogják fel, a modern társada-lom összes szenvedéseinek kuforrása. Ily állítást az egyházban istenárómlásnak tekint, s ez ok-ból a minister baladéktalan elbocsátatását s a be-széd nyilvános megczafoltatását követeli. Olaszország elismerését részvetésnek mondja a Victor Emanuel által elkövetett tolvajlásban, mely létör-ülhetlen szennyfoltot vetne a trónra és dynastiára. Az egyház párt mondhatlanul el van keseredve Köz-lönyei naponta feldicsérik Don Juan fiainak kitün-ő tulajdonságát, melyekre Don Carlos hívei an-nak idejében összes reményeket alapítottak. Don Carlos idős bí 18, az ifjabb 14 éves. Az előb-binek arcképe Spanyolország északi részében szá-mos példányokban osztatik szét a tömeg között, s a kép alján e szavak olvészhatók: „VII. Károly Spanyolország királya.” A püspökök csekély kivé-tellel valamennyien résztvesznek e carlisticus prop-agandában, s Navarrából s Cataloniából tetemes összegek küldetnek a mozgalom támogatására. Pro-claimatiók terjesztetnek szét, melyekben a nép nyílt ellenállásra, s VII. Károly melletti fölkelésre hiva-tik fel. A helyzet tehát távolról sem kedvező, s a tornyosuló veszélyek legkönnyebben talán ugy fog-nak elháríttatni, ha O'Donnell marad kormányon s szigoruan ragaszkodik programjához.

Amerika. Philadelphia, julius 3. Attól tartanak, hogy az unió részéről a Rio Grande folyó-nál történt sereg felállítás (70,000 ember áll ott) következtében komoly bonyodalnak fejlődnek ki az Egyesült Államok s a mexikói császárság közt. Kirby Smith capitulatioja után a confederáltak a mexikói hatóságok tudtával 2 millió értékű gypottot száll-ítottak a mexikói területre. Ezen gypottot az unió magácak kiadatni kívánja.

Ujabb Bécs, jul. 24. A birod. tanács ülészakának ünnepélyes befejeztetése hír szerint csütörtökön e hó 27-én fog megtör-téni.

— Bismark Franciaországba utazik és engedelmet nyert a császárt, bár hol le-gyen is, meglátogathatni.

— A „France” hivatkozik az 1858-iki gyógy-idényre, melyen III. Napoleon szintén jelen volt, és megjegyzi, mikép Cavour azon alkalmallal fogadtatott általa, minek követ-kezménye az olasz kérdés iránti megállapo-dás lön.

— Az Unio hadserege, kivéve a Rio Grande-nál álló 70,000 fűnyi hadtestet, egészen feloszlatottat.

— Az „Avanguardia” jelenti, miképp Ricasoli azért utazott Rómába és Párisba, hogy az ottani cabinetek közbejárását eszkö-zölje ki, Austriával, Velencze átengedése alapján létrehozandó kibékülés tárgyában.

— A párisi „Constitutionnel” írja, mi-kép Poroszország fenyegetései, hogy tudniillik a hercegségekben az ostromállapotot fogja alkalmazni, az augusztusban, az augusztusburgi herce-get és Halbhuber bárót pedig ugyanon-nan erőszakkal eltávolítani, nem veendok ko-molyan, miután ily erőszakos rendszabály Poroszország részéről csak nem Austria el-teni hadüzenetnek volna tekinthető. Nem tartja valószínűnek, mikép Poroszország politikai tervei kivitelét erőszakolván, hirtelen merne szakítani Austriával.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Julius 25 kén: 5% Nemzei kölcsön 100 frt 74.55. — 5% Metalliques 100 frt 69.25. — Bank-részvény 795. — Hitelintézeti részvény 200 forint 176.40. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/4 kr 109.80. — Ezüst 107. — Cs. kir. arany 5.24. — 1860. k. ö. 91.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

BÉCSI BÖRZE július 24-kén 1865.

Table with columns for 'Államadóság', 'Elsőbbségi kötvények', 'Részvények', 'Záloglevelek', 'Földtehermentesítési kötelezvények', 'Sorsjegyek', and 'Pénzmekek'. It lists various financial instruments and their market values.

Á t n é z é s e

Informations regarding the arrival and departure of the Kolozsvári level- and szekérposta (mail and carriage post).

Erkezik a levélposta: (Arrival of the letter post) - Details about mail routes from various locations like Magyarhon and Szabolcs.

A szekérposta indul: (The carriage post departs) - Details about the departure of the carriage post.

A szekérposta érkezik: (The carriage post arrives) - Details about the arrival of the carriage post.

A Blasini gyorskocsi indul:

Information about the Blasini express carriage service, including routes and schedules.

Alsó ausztr. mérő: vagy is két nagy véka. (Lower Austrian measure: or two large buckets.)

Table showing market prices (piaczi árak) for various goods like wheat (Tiszta búza, Rozsa, Árpa, Zab, Török-búza) and other commodities.

Gabonaár Kolozsvárt július 20-kán 1865.

Information about grain prices in Kolozsvár for July 20, 1865, including prices for wheat, rye, and barley.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

412. szám kt. (228) (1-3)

Főhivás

a néhai báró Ghyllányi Sándor özves hitelezőjéhez.

Legal notice regarding the estate of the late Baron Gyllányi Sándor and his creditors.

NEM HIVATALOS.

Vendéglő megnyitás!

Notice of a new restaurant opening, mentioning the location and services offered.

„Hôtel Bucuresti“

Advertisement for the Hotel Bucuresti, describing its facilities and location.

LOBONTIU SAVU, a „Hôtel Bucuresti“ tulajdonosa.

Fagylalt-készletek,

Ice cream kits available for purchase, with details on ingredients and preparation.

Á R A K :

Price list for ice cream kits, listing different quantities and their corresponding prices.

CSAPÓ SÁNDOR, Kolozsvárt.

Hírlapi hirdetéseket

Advertisement for newspaper advertisements, mentioning Haasenstein and Vogler.

Babos Sandornak óra raktára.

Advertisement for a watch shop, listing various types of watches and their prices.

Table listing various watch models and their prices, including different types of movements and cases.

Advertisement for a watchmaker, offering repair services and new watches.

A n. érd. közönség kegyes pártfogásába ajánlja magát. BABOS SÁNDOR, óras.

A r a n y é r .

Három elismerő irat,

Advertisement for a liquor product, highlighting its quality and awards.

Testimonial or review of the liquor product, praising its taste and health benefits.

Renner Mihály, vendégl. és lottocollectans.

Vertical text on the left side of the liquor advertisement.

Advertisement for a medicinal product, describing its benefits for various ailments.

Advertisement for a medicinal product, mentioning its effectiveness and availability.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

NÉPISKOLAI OLVASÓKÖNYV.

Advertisement for a school reading book, listing the authors and the book's content.

Magyar és Erdélyország földabrosza

Advertisement for a geographical map of Hungary and Transylvania, highlighting its features.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or manual, mentioning its practical value and author.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.

Advertisement for a book or publication, mentioning the author and publisher.